

Természetvédelem és/vagy erdőgazdálkodás?

Természetvédelem és/vagy erdőgazdálkodás? címmel rendezett Szakmai Fórumot 2000. március 8-án a Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar Hallgatói Önkormányzat. Talán a kissé provokatív, szándékosan figyelemfelkeltő címnek is köszönhető, hogy a rendezvény iránt igen nagy volt az érdeklődés, hiszen a hallgatók és oktatók mellett a szakma számos képviselője jelen volt mind az erdészet, mind pedig a természetvédelem területéről. *Tátrai Gábor* kari HÖK elnök köszöntője után *dr. Faragó Sándor* dékán nyitotta meg az előadások sorát, melyeket az FVM Erdészeti Hivatal részéről *Barátossy Gábor*, a KM Természetvédelmi Hivatal részéről *Temesi Géza*, a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság részéről *Markovics Tibor*, a Tanulmányi Erdőgazdaság Rt. részéről *Jámbor László*, a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság részéről *Lehoczky István*, a Mecseki Erdészeti Rt. részéről *dr. Papp Tivadar*, míg az Erdőmérnöki Kar részéről *dr. Mészáros Károly* és *dr. Gál János* tartott.

Barátossy Gábor előadásában felhívta a figyelmet arra, hogy szerinte a KM korábbi vezetése politikai súlyát kihasználva „csúcsmisztériumként” kezdte működtetni a tárcát. Kiemelte a múlt túlkapásait, amit részben az okozott, hogy természetvédelmi munkakörbe gyakran nem megfelelő végzettségű emberek alkalmaztak, így nem volt ritka az indokolatlan védetté nyilvánítás sem. Szerinte a természetvédelem (egyoldalúan) túl széles jogkörrel rendelkezik, és olyan elvárásokat fogalmaz meg, melyek a jelenlegi gazdasági helyzetben nem tarthatóak.

Temesi Géza kifejtette, szerinte az erdészet lecsupaszodott, amit többek között a vadászati igazgatás különválása is bizonyít. Az igazi közérdeknek a természetvédelmet kell tartani, de mivel ez nem feltétlenül egyezik a tulajdonos elképzeléseivel, ezért kell, hogy a természetvédelem szakhatósági jogkörrel rendelkezzen. Sérelmezte, hogy a természetvédelem érdekeit sokszor nem tudják érvényesíteni, erre bizonyos esetekben megoldás lehetne egyes erdőterületek kezelésének átvétele.

Harmadikként tartott előadásában *Markovics Tibor* a Szigetköz gondjaira kitérve elmondta, hogy az erdőmű létén kívül nagy problémát okoznak az egykori tölgy-kőris-szil ligeterdők helyén telepített nemes nyárasok, melyek visszaalakítása a jövő nagy feladata. A Hansággal kapcsolatban szintén a nemes nyár, illetve az őshonosság, a táji őshonosság kérdése merült fel. A Soproni Tájvédelmi Körzet területét az erdőgazdálkodás „állatorvosi lovának” nevezte, hiszen az erdők nagy része igen gyenge termőhelyen található, ahol nem lehet rentábilis gazdálkodást folytatni. Ehhez társul még a lucfenyő mindenki által ismert problémája. A Kőszegi-hegység esetében a gazdálkodóval fennálló jó kapcsolatról és a régen alkalmazott nagy területű tarvágásokról esett szó. Utolsó területként az Őrséggel kapcsolatosan a paraszti szálalóvágás különlegessége is megemlíttésre került.

Jámbor László kifejtette, szerinte kompromisszumkészséggel a problémák jelentős része áthidalható, de ehhez egyértelmű állásponttal kell rendelkezni, ki kell jelölni a célokat, a megvalósításhoz szükséges eszközrendszert. A problémákat helyben kell megoldani; a természetvédelmi törvény végrehajtási rendeletének hiánya ugyanis nagyfokú alkalmazkodóképességet feltételez mindkét féltől. Figyelmeztetett, hogy a rendkívüli helyzetekre (pl. szűkár) nincs igazából megoldás. Az erdőgazdaságok általában támogatják a természetvédelem érdekeit, feltéve ha azok reálisak, és az esetleges anyagi háttér is rendelkezésre áll. Szerinte az rt.-k révén érvényesül a társadalmi érdek. Felhívta a figyelmet arra, hogy igen komoly bevétel érhető el a nem alapvető tevékenységekből, mint pl. elsődleges faipar, tranzitkereskedelem, ökoturizmus stb., és a közcélú feladatok ellátásához szükséges pénzek egy része csak így teremthető elő.

Lehoczky István napjainkban az erdőgazdálkodást közel egyenlővé teszi a faállomány-gazdálkodással, és szerinte nem túlzott a védett erdőterületek aránya. Ugyanakkor elismerte, hogy van létjogosultsága a faültetvényeknek is. A nem nyereségorientált erdőgazdálkodás megoldást jelenthetne a problé-

mákra, ehhez azonban politikai döntés kell. Ő is kiemelte, hogy helyi szinten kell a problémákat megoldani, és nagyon sok múlik a felek hozzáállásán, illetve stílusán is. Legfontosabb a hosszú távú érdekek érvényesítése.

Papp Tivadar előadása elején három alapelvet fogalmazott meg: nem az erdészekről kell az erdőt megvédeni; gazdálkodást kell folytatni, a passzív hozzáállás néha többet ronthat; ahol az erdő valamilyen védettségi kategóriába esik, ott konkrétan meg kell mondani, hogy mit, miért, milyen módon kell védeni. A gazdálkodás és természetvédelem látszólagos ellentétét stabil ökoszisztémák fenntartásával, a biodiverzitás megőrzésével, részben új szemléletű gazdálkodással kellene feloldani. Olyan tömbökben kellene gondolkodni, melyek kezelése révén 120 éves korig a teljes állomány természetes felújítása bekövetkezne. Mindez csak kőkemény játékszabályok mellett, ezek szigorú figyelembevételével és betartásával valósulhat meg.

Mészáros Károly és *Gál János* egy olyan tanulmány néhány eredményéről számolt be, melyet a Gemenc Rt. kérésére az Erdőmérnöki Kar végez. Ez többek között az állományátalakítások lehetséges fafajaival, az átalakítás ütemével és mértékével, ezek ökonómiai összefüggéseivel foglalkozik. *Mészáros Károly* kifejtette, a fafajcsere olyan beruházás, ahol az rt.-k befektetése révén a természetvédelmi érték növekszik, ez viszont a tulajdonosnak lehet kedvező. Olyan erdő nincs, melynek (legalább közjóléti) értéke ne lenne.

Gál János elmondta, hogy jelentős területeken kellene fafajcsérés állományátalakításokat végezni, mely erdészeti cél is, de olyan gyorsasággal, ahogy a természetvédelem ezt látni szeretné, nem igazán megvalósítható. A faállomány-szerkezeti átalakítások ekkora nagyságrendben csak a gazdálkodó és a természetvédő kompromisszuma révén valósulhatnak meg.

Az előadás utáni vitában *Steiner József* elmondta, hogy véleménye szerint, ha a gazdálkodók az erdő klímá állapotának elérésére törekednek, akkor a természetvédelmi érdekek nem igazán sérülhetnek. Igazi konfliktusok erdő-részlet szinten szoktak kialakulni.

Csóka Péter leszögezte, a vitáknak csak elvekről és nem személyekről szabad szólnia. Fontos, hogy a konfliktusok ellenére kifelé egységet kell mutatni. A megtartó gazdálkodás gyakran áldozatokat követel, míg a helyettesítő gazdálkodás segítségével előállíthatók olyan termékek, melyek révén más területek mentesíthetők.

Varga Szabolcs felvetette, hogy a természetvédelmi kutatásoknak vajon hány százaléka foglalkozik az erdővel? Vizsgálni lehetne különböző nevelési módokat, melyek az erdőt igen sokféle szempontból befolyásolják. Kitért még a védett erdők és a közép-ékelődő mezőgazdasági területek vegyszeres kezelésének ellentétére.

Telegdy Pál egyrészt elmondta, hogy a magánerdők jelentős része faültetvény, másrészt kifejtette, nem érti, hogy pl. az akácot miért nem lehet elfogadni, hiszen a krumpli is tájidegen, még sincs senkinek kifogása ellene. A magántulajdonos nem biztos, hogy rosszul jár, ha védett az erdőterülete, hiszen elképzelhető, hogy forgalmi értéke pont emiatt növekszik.

Dobó István szerint pl. az FHNP területén is folyik az Igazgatóság által koordinált gazdasági tevékenység (többek között a nádvágás), ahol esetleg az NP is a profit szerint dönt, ugyanakkor ezt mindig jóval kevesebb kritika éri.

Markovics Tibor először V. Sz.-nak reagálva elmondta, hogy az egyes szelektívnek tartott vegyszerek a gyakorlatban mégsem olyan szelektívek. Kifejtette még, hogy ők a fafajok tekintetében hajlamosak a kompromisszumra, hiszen egyes szántóterületek beerdősítése során NNY-t és akácot is engedélyeznek.

Dr. Halupa Lajos sokakhoz hasonlóan üdvözölte, hogy az összeütőközésen túllépve már inkább a kiütkeresés a jellemző. Szerinte a természetközeli erdőgazdálkodás megközelítőleg természetvédelmet jelent, és ehhez kapcsolódóan ítélte el a klónok felesleges alkalmazását is.

A rendezvény összegzéseként elmondható, hogy sikeres folytatása volt a korábbi Szakmai Fórumoknak, hiszen mind az előadások, mind a hozzászólások külön-külön nézőpontból világították meg egy-egy szeletét napjaink talán legáltalánosabb, az egész erdőgazdálkodást érintő problémakörének. Mindez hozzájárult ahhoz, hogy a résztvevő hallgatók jobban megismerjék ezt a kérdéskört, de talán ahhoz is, hogy a jövő célkitűzése ténylegesen a valós érve-

ken, kompromisszumokon nyugvó, a természetvédelem és az erdőgazdálkodás olykor ellentétes, de gyakran elválaszthatatlan érdekeit egyaránt szolgáló egység megteremtése legyen.

Végezetül az Erdőmérnöki Kar Hallgatói Önkormányzata nevében köszönetemet szeretném kifejezni mindazoknak, aki felkért előadóként, hozzászó-

lóként, érdeklődőként, erkölcsi vagy anyagi támogatóként hozzájárultak a rendezvény sikerességéhez.

Szándékaink szerint a Szakmai Fórumok sorozata a következő tanévben is folytatódni fog.

Tátrai Gábor

(A témára még visszatérünk. A Szerk.)

Erdei ökoszisztémák állékonysága

A göttingeni erdészeti fakultás termőhelyismeret-tani tanszékének professzora, B. Ulrich, az erdei ökoszisztémák állékonyságának megőrzéséhez a következők megtartását ajánlja:

– Az erdőhasználatot a fatest kivételére kell korlátozni, ami igen csekély tápelemkészletet hordoz.

– A vágások és felújulás időszakában minimálisra kell csökkenteni a talajfelszín mikroklímájának változtatását.

– Segíteni kell a vágások utáni növényzet felterjedését (gyepszinttel együtt), hogy ezzel a tápelem-ionkör forgás zárt folyamatot képezzen.

– A talajnak lágyszárúakkal fedettnek kell lennie, mert ez a másodlagos fogyasztók táplálékforrását adja, különösen fenyvesekben.

– Olyan talajállapotot kell fenntartani, amely elősegíti a lebontó szervezetek zavartalan működését.

– Az elszállított tápelemeket vissza kell pótolni, akár trágyázás útján is, ilyenre egy vágásforduló alatt elég egy alkalommal gondolni.

(B. Ulrich: Factors affecting the stability of temperate forest ecosystems. 18th IUFRO World Congress. Div 1. Vol. I. 121–135. o.)

Ref. Dr. hc. dr. Szodfridt István

Megjelent

az Országos Erdészeti Egyesület kiadásában az *Útmutató magán erdőgazdálkodók* részére sorozat első könyve az erdőgazdálkodás jogszabályi háttéréről.

Dr. Horváth Béla kitüntetése

Dr. Horváth Bélát a GTE Pattantyús Ábrahám Géza díjával tüntették ki, a Gépipari Tudományos Egyesületben végzett kiváló és eredményes műszaki és társadalmi munkájáért.

„A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter az Állami Erdészeti Szolgálat főigazgatójának javaslata alapján a főigazgató-helyettesi feladatok ellátására Wisnovszky Károlyt az FVM Erdészeti Hivatala magán-erdőgazdálkodási osztályának korábbi vezetőjét nevezte ki május 1-vel kezdődő, határozatlan időre szóló megbízással.”

